

Za další rozvoj výuky společenských věd v ČSLA

(Dokončení z minulého čísla)

Vyhodnocení dosavadních poznatků a zkušeností z politické i odborné konsolidace společenskovedních pracovišť na vojenských školách, umožnilo HPS ČSLA zformulovat a k počátku školního roku 1971/72 pro tato pracoviště vytyčit náročnou perspektivní orientaci.

Usměrnit je tak do nové etapy — otevřené XIV. sjezdem KSČ — jejímž kategorickým požadavkem je nástup do rozhodné, pozitivní, tvůrčí a vysoce politicky angažované práce. Tím postupně vybudovat ze všech kateder a učebních skupin společenských věd stranická, ideově teoretická pracoviště, schopná úspěšně se

vyrovnat s náročnými úkoly ve výchově budoucích velitelských, politických, štábních a inženýrských kádrů pro ČSLA.

Rozhodujícím, nosným programem této pracovní orientace bude komplexní, koncepčně pojatý, perspektivní výhled rozvoje jednotlivých kateder i oborů až do XV. sjezdu KSČ. Protože je to úkol považovaný HPS ČSLA za velice vážný, chceme v závěrečné části našeho článku znovu zdůraznit důležité souvislosti perspektivních výhledů a ukázat na některé rezervy vzestupu práce kateder a učebních skupin společenských věd.

Problémy, které HPS ČSLA považuje za důležité pro další práci kateder a učebních skupin na vojenských školách

Klíčovým problémem činnosti kateder zůstává definitivní **dopracování učebních programů společenských věd**. V uplynulém roce HPS ČSLA vyvíjela soustavnou snahu, aby do učebních programů bylo cílevědomě včleněno ideově teoretické a ideově politického bohatství XXIV. sjezdu KSSS a XIV. sjezdu KSČ a osvojeny jejich metodologické přístupy.

Přes nesporné a pozitivní výsledky, kterých katedry v této práci dosáhly, nemůžeme považovat úkol za skončený. Je třeba dále prohloubit ujasňování ideově teoretického a politického přínosu obou sjezdů pro každou pedagogickou disciplínu a připravovat konkrétní opatření, jak posílit stabilitu učebních programů na

delší časové období. To je základním předpokladem zvyšování efektivnosti výuky a možnosti verifikace dosažených pedagogických výsledků v praxi.

Přitom zvláště zdůrazňujeme, že nadále již nemůžeme trpět protahování nepořádků v předepsané studijní literatuře. Programy musí dále prohloubit marxisticko-leninský charakter výuky společenských věd, prosadit systém uceleného studia děl klasiků — zejména pak děl V. I. Lenina — dokumentů KSSS a KSČ a mezinárodních komunistického a dělnického hnutí. Musí účinněji než dosud realizovat i vojenské zaměření jednotlivých vědecko-pedagogických disciplín. Knihovní fondy pro studium posluchačů musí být již ko-

nečně se vši důsledností očistěny od nemarxistických a revizionistických studií-ních pramenů.

HPS ČSLA přijala již konkrétní opatření, aby v souvislosti s připravovanou přestavbou vojenského školství bylo zpracováno vertikální obsahově metodické členění výuky společenských věd mezi jednotlivými následnými stupni školení. Cílem tohoto úsilí je zajistit náležitou gradaci a hloubku společenskovední přípravy a tím postupně zvýrazňovat výchovnou, obsahovou i metodologickou stránku nové učební dokumentace.

Samozřejmě, že nemůžeme přehlížet ani administrativně technickou stránku zpracovávání učebních programů společenských věd. Je třeba respektovat jednotnou úpravu a metodiku jejich tvorby tak, jak s ní byli seznámeni příslušní náčelníci. Práce na učebních programech je jistě úkol velmi náročný, avšak při jeho plnění nemůžeme připustit ústup od vytyčených požadavků.

Lekční fond je vždy určitým odrazem úrovně výuky a vůbec činnosti každé katedry. Pozitivně hodnotíme úsilí kateder při zpracování lekčního fondu a zabezpečení studijních materiálů pro potřeby posluchačů.

Oddělení škol a vědy HPS ČSLA však zabezpečilo v minulém roce náročnou opo-těnavu více než 50 zpracovaných lekcí kateder a učebních skupin společenských věd a došlo k poznání, že úroveň lekčního fondu na jednotlivých katedrách je dosud značně rozdílná a zpracovaná témata ne vždy odpovídají těm nárokům, které jsou na výuku na dané škole kladeny.

Dopracování a zkompletování lekčního fondu jednotlivých kateder a učebních skupin společenských věd je tedy nutné považovat za naléhavý a neodkladný úkol příštího období, za jeden z hlavních článků činnosti, jemuž musí náčelníci i politické orgány vojenských škol, jakož i ZO KSČ na katedrách věnovat soustavnou a náročnou pozornost. Zásady tvorby lekčního fondu byly podrobně projednány s náčelníky společenských kateder a skupin.

Domníváme se, že je bezpodmínečné, aby katedry a učební skupiny lekce posuzovaly především z těch pozic, jak odpovídají ideově teoretickým a metodologickým nárokům a požadavkům, které vytyčil na výuku společenských věd XIV. sjezd KSČ a jak každá z lekcí naplňuje přiměřenou část učebně výchovných cílů daného předmětu. Katedry a učební skupiny musí uvést do souladu výchovnou a naukovou stránku lekcí, zabezpečit teore-

tickou úroveň při plném zachování jejich politické účinnosti a angažovanosti.

Rozhodující lekce kursu musí zpracovat nejprůpravenější a nejzkušenější učitelé; pod jejich vedením je třeba pověřovat zpracováním lekcí méně zkušené a začínající učitele. Klíčové lekce musí zásadně a náročně projednat plenum celé katedry, přesně vymezit jejich místo a úlohu v celém kursu a zcela vyloučit neustálé opakování — byť i drobnějších — ideově teoretických a metodických nedostatků.

V lekcích je třeba zabezpečit spojení výuky s potřebami života vojsk, se současnou politikou strany po XIV. sjezdu. Zvláštní důraz je nutné položit především na lekce tří součástí marxismu-leninismu, jakož i na lekce z oblasti stranickopolitické práce, neboť musíme docílit, aby vedoucí velitelé, političtí pracovníci, pracovníci štábů a týlu, inženýři apod. pochopili význam a osvojili si formy a metody stranickopolitické práce.

Z projednání všech lekcí musí katedra pořídit zápis a stanovit konkrétní úkoly a termínované úkoly pro zpracovatele.

V současné době začíná na katedrách společenských věd vystupovat stále více do popředí i problém **rozvíjení vědeckovýzkumné práce**. Nemá-li výuka společenských věd v nejbližším období začínat stagnovat, je nutné do učebně výchovného procesu neustále vnášet nové vědecké poznatky a soustavně teoreticky zpracovávat každou pedagogickou disciplínu. Nyní jsou pro to vytvořeny příznivé podmínky.

Existuje pětiletý plán rozvoje vědeckovýzkumné práce na úseku společenských věd v ČSLA, který je velice těsně synchronizován a integrován na rozvoj vojenských a technických věd. Je rozepsán plán na rok 1972 a byla zorganizována i koordinační porada pracovníků odpovídajících za vědeckovýzkumnou práci k zabezpečení realizace tohoto plánu. Na vědeckovýzkumnou práci je konečně možné a nutné klást stále vyšší nároky i proto, neboť i připravenost kádrů na tomto úseku je stále lepší.

Proto se počítá do budoucna již trvale s oponováním anotačních studií i konečných zpracovaných textů jednotlivých vědeckovýzkumných úkolů a s jejich náročnou obhajobou před komisemi, které určí zadavatel úkolu. Zvláštní důraz bude při tom kladen na ideově teoretickou čistotu, metodologickou přesnost a jasnou politickou angažovanost v souladu s požadavky XIV. sjezdu KSČ. V této souvislosti je nutné zdůraznit zvlášť odpovědnou úlohu těch pracovníků, které mají školicí prá-

vo v oborech vědecké aspirantury, aby při oponování a obhajobách kandidátských prací tyto požadavky nesmlouvavě uplatňovaly.

Hmotně budou stimulovány v první řadě ty výzkumné úkoly, které jsou plněny v rámci schváleného celostátního plánu, a potom ty iniciativní úkoly, které se k tématům řešeným v rámci pětiletky svým obsahem úzce přimykají a mají tudíž nesporný společenský význam a dosah.

Rovněž teoretická zasedání kateder, která začínají významně ovlivňovat ideově teoretický ruch těchto pracovišť, je nutné neustále a náročně pozvedat na vyšší ideově teoretickou a metodologickou úroveň, zařazovat na jejich pořad klíčové problémy rozvoje disciplín společenských věd, nevymýšleje otázky mezipředmětových vazeb a zajistit podstatně větší výměny z těchto zasedání pro rozvíjení učebně výchovného procesu. Nejde nám o zvyšování kvantity těchto zasedání proti současnému stavu, ale o výrazný vzestup jejich účinnosti.

V uplynulém období se zlepšila výrazně i **vnitřní řídicí práce** kateder a učebních skupin společenských věd. I předepsanou dokumentaci katedry vedou přehledněji, konkrétněji a soustavněji. V dalším období je však nutné dále prohlubovat vnitřní organizovanost a rytmus v činnosti kateder a učebních skupin, prohlubovat účinnost a metodiku plánovací práce. Rovněž je nutné mnohem energičtěji než dosud prosazovat závaznost schválených a realizačních dokumentů kateder i směrnic z vyšších služebních a politických orgánů ČSLA, dále prohlubovat a upevňovat stranický a vojenský profil a charakter společenskovědních pracovišť.

Dosud nejzávažnější slabinou v řídicí a realizační práci kateder, s níž je třeba se důsledně a neprodleně vypořádat, je kontrolní činnost náčelníků, vyhodnocování poznatků z práce učitelů na učebnách i v mimotřídní činnosti, vyhodnocování poznatků ze studia a úrovně znalostí posluchačů, zobecňování zkušeností a následná obsahová i metodická pomoc začínajícím a méně zkušeným učitelům. V této práci je třeba důsledně uplatňovat stranická kritéria při hodnocení pracovníků kateder a učebních skupin společenských věd tak, jak jsou obsažena v usnesení předsednictva ÚV KSČ Ke kádrové a personální práci z listopadu 1970 a citlivě přitom stranicky tyto pracovníky vést.

Chtěli bychom připomenout, že příprava učitelů společenských věd je v první řadě dána funkčně. Nebylo by tedy zřejmě správné, kdyby na jedné straně rostla vědeckopedagogická připravenost a zku-

šenost učitelů a na druhé straně by znalosti posluchačů, jejich studijní návyky, jejich připravenost pro praktický výkon funkce u vojsk neodpovídaly nárokům, které strana vytyčuje. Péče o prohlubování připravenosti učitelů a o neustálý růst efektivnosti jejich práce, o prohlubování znalostí a návyků žáků a posluchačů musí být tedy středem pozornosti řídicí a výchovné práce náčelníků a stranických organizací kateder a učebních skupin.

V současné době mají katedry a učební skupiny k dispozici „Směrnice pro práci organizací Komunistické strany Československa v Československé lidové armádě“ schválené předsednictvem ÚV KSČ a „Směrnice náčelníka HPS ČSLA k výuce společenských věd na vojenských školách.“

Oba dokumenty velmi jasně a přesně formulují a vymezují i hlavní tematiku, na nichž je třeba soustředit pozornost **v základních organizacích KSČ na katedrách a učebních skupinách.**

ZO KSČ v minulosti vyvíjely poměrně soustavnou a značnou aktivitu. Projednaly materiály prosincového pléna ÚV KSČ, XXIV. sjezdu KSSS i XIV. sjezdu KSČ, obrovskou práci odezdaly i v předvolební kampani. Uvědomují si plně svoji spoluzodpovědnost za formování kolektivů kateder jako stranických, ideově teoretických pracovišť.

Nemůžeme však přehlédnout, že se jim doposud nepodařilo pro jejich práci vytěžit mnohem více z ideově teoretického a metodologického bohatství stranických dokumentů. V příštím období je třeba zabezpečit důsledný obrát k plnění všech požadavků obou výše uvedených směrnic a stranický život na katedrách obohatit i o otázky ideově teoretického růstu komunistů, vědeckovýzkumné a učebně výchovné práce kateder, projednávat závazné programové dokumenty kateder a ukládat jednotlivým členům strany konkrétní ideově teoretické a metodické úkoly, úkoly v publikační činnosti, v zlepšení vlastní přípravy, k práci s posluchači apod.

Stranické organizace by měly soustředit pozornost i na náročné posuzování ideově teoretické čistoty produkce kateder jako celku i jednotlivých učitelů. Domníváme se, že jsou ještě rezervy ve formování promyšleného, cílevědomého a účinného systému stranické práce v ZO KSČ na katedrách a učebních skupinách společenských věd.

Je samozřejmě i věcí příslušných politických oddělení, aby orientovala katedry a učební skupiny na problémy dalšího

upevňování a prohlubování stranickosti výuky a její vysoké ideově teoretické a politické angažovanosti.

V uplynulém období se podařilo soustředit i některé **poznatky o úrovni řízení kateder a učebních skupin společenských věd ze strany náčelníků škol a politických oddělení**. I když je zcela nesporné, že v tomto směru došlo k výraznému pozitivnímu vývoji, považujeme za prospěšné upozornit na některé problémy.

Je třeba dopracovat systém řízení kateder společenských věd ze strany velení a politického oddělení škol a zvýšit náročnost a zásadovost při posuzování kvality činnosti a produkce kateder a učebních skupin, aby odpovídaly úrovni současných požadavků politického a ideově teoretického boje strany.

Zejména je nutné posílit úlohu náčelníků kateder a učebních skupin a především na vojenských vysokých školách podstatně zvýraznit i úlohu kolektivu náčelníků společenskovědních kateder při řešení otázek společenskovědní oblasti jako celku, využít znalostí, připravenosti a zkušeností náčelníků kateder k propracování mezipředmětových vazeb a k určení místa

a úlohy každé jednotlivé pedagogické disciplíny v učebně výchovném procesu.

Na školách je třeba rozpracovat jednotlivé a konkrétní pojetí komplexního systému boje s antikomunismem, pravicevým oportunismem a revizionismem. Neustále a náročně zabezpečovat, aby katedry a učební skupiny společenských věd na školách přenesly těžiště boje do ideově teoretické oblasti a v tomto směru rozhodněji překonávaly i vlastní nedostatky z minulých let.

Významná úloha v řídicí práci se strany velení a politického oddělení směrem ke katedrám a učebním skupinám společenských věd spočívá ve vedení těchto pracovišť tak, aby náročně a soustavně analyzovala výsledky a efektivnost vlastní vědeckopedagogické práce, dále aby neustále konfrontovala výsledky působení těchto pracovišť s požadavky a usneseními naší strany a s požadavky směrnic HPS ČSLA. Nedá se zatím říci, že by v tomto směru byla řídicí činnost dostatečně cílevědomá, protože existují — i když ojediněle — na katedrách a učebních skupinách dosud rozdílné přístupy a kritéria při hodnocení a analýze dosaženého stavu i při vytyčování dalšího postupu.

Nová etapa naší společné práce bude náročná. Bude vyžadovat koncepčnost, efektivnost a racionální přístupy. Bude vyžadovat družné úsilí náčelníků, politických orgánů i stranických organizací na vojenských školách vůbec a na společenskovědních katedrách a učebních skupinách zvláště.

HPS ČSLA je připravena a rozhodnuta, tak jako dosud, neúnavně pomáhat realizaci všech záměrů, které dále zvýší účinnost výuky společenských věd na našich vojenských školách v souladu s požadavky, které před nás vytyčil XIV. sjezd Komunistické strany Československa.